MFiPR/2021-2027/6(1)

Minister Funduszy i Polityki Regionalnej

Wytyczne dotyczące kontroli realizacji programów polityki spójności na lata 2021–2027

Zatwierdzam
Grzegorz Puda

Minister Funduszy
i Polityki Regionalnej

Warszawa, 26 października 2022 r.

Podstawa prawna

Wytyczne zostały wydane na podstawie art. 5 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027 (Dz. U. poz. 1079).

Spis treści

Wykaz skrótów 4

Wykaz pojęć 5

Rozdział 1. Cel i zakres wytycznych 8

Rozdział 2. Warunki ogólne 8

Rozdział 3. Aplikacja e-Kontrole 12

Rozdział 4. Kontrola systemowa 14

Rozdział 5. Weryfikacja wydatków 17

Podrozdział 5.1. Weryfikacja wniosków o płatność beneficjenta 18

Podrozdział 5.2. Kontrola w miejscu realizacji projektu lub w siedzibie podmiotu kontrolowanego 20

Podrozdział 5.3. Kontrola krzyżowa 24

Rozdział 6. Kontrola instrumentów finansowych 28

Rozdział 7. Kontrola na zakończenie realizacji projektu 30

Rozdział 8. Kontrola trwałości 31

Rozdział 9. Roczne plany kontroli 32

Rozdział 10. Kontrole w trybie doraźnym 33

Rozdział 11. Środki zwalczania nadużyć finansowych 34

Załącznik nr 1 - Minimalny zakres informacji oraz struktura rocznego planu kontroli 36

Wykaz skrótów

CST2021 – centralny system teleinformatyczny, system teleinformatyczny, o którym mowa w art. 2 pkt 29 ustawy wdrożeniowej,

ETO – Europejski Trybunał Obrachunkowy,

IA – instytucja audytowa, o której mowa w art. 71 rozporządzenia ogólnego lub w art. 45 i art. 48 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1059 z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie przepisów szczegółowych dotyczących celu „Europejska współpraca terytorialna” (Interreg) wspieranego w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz instrumentów finansowania zewnętrznego (Dz. Urz. UE L 231 z 30.06.2021, str. 94), zwanego dalej „rozporządzeniem Interreg”,

IF – instrument finansowy, o którym mowa w art. 2 pkt 16 rozporządzenia ogólnego,

IK – Instytucja Koordynująca zarządcza do spraw wdrożeniowych,

IP – instytucja pośrednicząca, podmiot, któremu w drodze porozumienia albo umowy zawartych z instytucją zarządzającą, została powierzona realizacja zadań w ramach krajowego programu lub regionalnego programu,

IW – instytucja wdrażająca, podmiot, któremu w drodze porozumienia albo umowy zawartych z instytucją pośredniczącą, została powierzona realizacja zadań w ramach krajowego programu lub regionalnego programu,

IZ – instytucja zarządzająca, o której mowa w art. 71 rozporządzenia ogólnego lub w art. 46 ust. 1 rozporządzenia Interreg[1]. Skrót ten oznacza także Koordynatora Programów Interreg, chyba że w treści wytycznych dokonano wyraźnego rozróżnienia podmiotowego,

KK – krajowy kontroler, kontroler wyznaczony zgodnie z art. 46 ust. 4 rozporządzenia Interreg,

RPK – roczny plan kontroli,

UE – Unia Europejska,

[1] Przedmiotowa definicja nie odnosi się do IZ umiejscowionej poza granicami Polski w programie Interreg.

WS – wspólny sekretariat, o którym mowa w art. 46 ust. 2 rozporządzenia Interreg.

Wykaz pojęć

aplikacja Kontrole Krzyżowe – aplikacja wchodząca w skład systemu teleinformatycznego, narzędzie analityczno-algorytmiczne korzystające ze zbioru BigData (dokumenty finansowo-księgowe ujęte we wnioskach o płatność oraz formularzach sprawozdawczych Krajowego Planu Odbudowy) wyznaczające grupy faktur skorelowanych do weryfikacji możliwości występowania podwójnego finansowania wydatków,

beneficjent – podmiot, o którym mowa w art. 2 pkt 9 rozporządzenia ogólnego,

e-Kontrole – aplikacja wchodząca w skład systemu teleinformatycznego dedykowana prowadzeniu i dokumentowaniu kontroli oraz zarządzaniu procesami kontroli,

fundusz powierniczy – fundusz powierniczy, o którym mowa w art. 2 pkt 20 rozporządzenia ogólnego,

fundusz szczegółowy – fundusz szczegółowy, o którym mowa w art. 2 pkt 21 rozporządzenia ogólnego,

Interreg – programy, o których mowa w art. 8 rozporządzenia Interreg,

kontrola systemowa – kontrola służąca sprawdzeniu prawidłowości realizacji zadań przez instytucje, którym IZ, IP lub Koordynator Programów Interreg powierzyli, w drodze porozumienia albo umowy, zadania związane z realizacją programu,

Koordynator Programów Interreg – minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego wykonujący na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej zadania państwa członkowskiego związane z realizacją programu Interreg, określone w rozporządzeniu ogólnym lub w rozporządzeniu Interreg,

nieprawidłowość – nieprawidłowość w rozumieniu art. 2 pkt 31 lub 33 rozporządzenia ogólnego,

nadużycie finansowe – nadużycie, o którym mowa w art. 3 ust. 2 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1371 z dnia 5 lipca 2017 r. w sprawie zwalczania za pośrednictwem prawa karnego nadużyć na szkodę interesów finansowych Unii (Dz. Urz. UE L 198 z 28.07.2017, str. 29),

ostateczny odbiorca – ostateczny odbiorca, o którym mowa w art. 2 pkt 18 rozporządzenia ogólnego,

podmiot wdrażający instrument finansowy – podmiot, o którym mowa w art. 2 pkt 22 rozporządzenia ogólnego,

program – krajowy program, o którym mowa w art. 2 pkt 15 ustawy wdrożeniowej, lub regionalny program, o którym mowa w art. 2 pkt 23 ustawy wdrożeniowej; w przypadku programów Interreg – program, dla którego IZ jest umiejscowiona w Polsce oraz poza Polską, chyba że w treści wytycznych wskazano inaczej,

rok obrachunkowy – rok obrachunkowy, o którym mowa w art. 2 pkt 29 rozporządzenia ogólnego,

rozporządzenie ogólne – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej (Dz. Urz. UE L 231 z 30.06.2021, str. 159, z późn. zm.),

SKANER – aplikacja wchodząca w skład systemu teleinformatycznego, wykorzystywana w procesie weryfikacji informacji o podmiotach i osobach,

system teleinformatyczny – system, w którym rejestruje się i przechowuje w formie elektronicznej dane, zgodnie z art. 72 ust. 1 lit. e rozporządzenia ogólnego, w tym centralny system teleinformatyczny,

umowa o dofinansowanie projektu – umowa o dofinansowanie projektu, o której mowa w art. 2 pkt 32 ustawy wdrożeniowej oraz decyzja o dofinansowaniu projektu, o której mowa w art. 2 pkt 2 tej ustawy,

Umowa Partnerstwa – umowa, o której mowa w art. 10 rozporządzenia ogólnego,

ustawa o doręczeniach elektronicznych – ustawa z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 569, z późn. zm.),

ustawa wdrożeniowa – ustawa z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027,

wytyczne – Wytyczne dotyczące kontroli realizacji programów polityki spójności na lata 2021–2027,

zamówienie – umowa odpłatna, której przedmiotem są usługi, dostawy lub roboty budowlane przewidziane w projekcie realizowanym w ramach programu. Umowa ta może być zawarta na podstawie ustawy z dnia 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1710, z późn. zm.), albo na podstawie innych właściwych regulacji.

Rozdział 1. Cel i zakres wytycznych

1) Wytyczne określają ramy systemu kontroli, gdzie przedstawiono najważniejsze procesy kontrolne i określono podstawowe obowiązki IZ w zakresie ich realizacji. Obowiązki instytucji systemu wdrażania w zakresie procesu kontroli, w ramach konkretnego programu, mogą być doprecyzowane i uzupełnione w szczególności w:
   a) umowach albo porozumieniach, o których mowa w art. 9 ust. 1 i 2, w art. 10 ust. 1 oraz w art. 12 ust. 2 ustawy wdrożeniowej,
   b) opisie systemu zarządzania i kontroli, o którym mowa w art. 6 ust. 2 ustawy wdrożeniowej,
   c) instrukcjach wykonawczych, o których mowa w art. 6 ust. 2 ustawy wdrożeniowej.
2) Dodatkowo w wytycznych przedstawiono wybrane procesy kontrolne, realizowane przez instytucje inne niż IZ.

Rozdział 2. Warunki ogólne

1) IZ zapewnia w systemie wdrażania programu realizację kontroli, które obejmują:
   a) kontrole systemowe,
   b) kontrole projektów, w tym wydatków, w szczególności:
      i) weryfikacje wniosków o płatność beneficjenta,
      ii) kontrole w miejscu realizacji projektu lub w siedzibie podmiotu kontrolowanego,
      iii) kontrole przestrzegania zasad udzielania pomocy publicznej oraz w zakresie stosowania właściwych procedur dotyczących udzielania zamówień,
      iv) kontrole krzyżowe,
      v) kontrole na zakończenie realizacji projektu,
      vi) kontrole trwałości.

2) Kontrole zapewniane przez IZ mogą ponadto obejmować – w zależności od decyzji IZ – inne kontrole wynikające z ustawy wdrożeniowej lub podpisanej z beneficjentem umowy o dofinansowanie projektu, np. weryfikacje procedur kontroli wewnętrznej beneficjentów lub weryfikacje w zakresie prawidłowości przeprowadzenia właściwych procedur w zakresie oceny oddziaływania na środowisko.

3) Kontrole w zakresie przestrzegania zasad udzielania pomocy publicznej oraz w zakresie stosowania właściwych procedur dotyczących udzielania zamówień prowadzone są z uwzględnieniem warunków określonych w art. 24 ust. 10 i 11 ustawy wdrożeniowej.

4) Kontrole w zakresie przestrzegania zasad udzielania pomocy publicznej oraz kontrole zdolności wnioskodawców ubiegających się o dofinansowanie projektu w sposób niekonkurencyjny lub beneficjentów realizujących projekty wybrane do dofinansowania w ten sposób, są prowadzone co do zasady po złożeniu wniosku o dofinansowanie projektu. Mogą one być jednak prowadzone przed złożeniem wniosku o dofinansowanie projektu, o ile potencjalny wnioskodawca wyrazi pisemną zgodę na poddanie się takiej kontroli.

5) Kontrole zdolności wnioskodawców ubiegających się o dofinansowanie projektu w sposób niekonkurencyjny lub beneficjentów realizujących projekty wybrane do dofinansowania w ten sposób, mogą obejmować swoim zakresem weryfikację poprawności przygotowania projektu i postępu w przygotowaniu projektu do złożenia wniosku o dofinansowanie projektu oraz wykorzystanie środków finansowych przyznanych na wsparcie w przygotowaniu projektu.

6) Kontrole projektów, z wyłączeniem kontroli na zakończenie realizacji projektu, są proporcjonalne do ryzyk[2] zidentyfikowanych ex-ante na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej lub w postaci papierowej. IZ/KK analizuje ryzyka co najmniej raz w roku obrachunkowym i dokonuje w razie potrzeby ich aktualizacji. Analiza ryzyk stanowi element RPK.

7) Kontrole prowadzone przez komórki organizacyjne ministerstwa obsługującego ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, inne niż pełniące funkcję IZ,

[2] Proporcjonalność polega na obowiązku objęcia kontrolą projektów najbardziej ryzykownych.

służą wykrywaniu i eliminowaniu podwójnego finansowania wydatków w ramach różnych funduszy lub instrumentów wsparcia UE albo z tego samego funduszu polityki spójności w ramach co najmniej dwóch programów, w zakresie określonym w podrozdziale 5.3 i w rozdziale 6.

8) Kontrole przeprowadzane są samodzielnie przez IZ, a w przypadku programu Interreg mogą być prowadzone przez Koordynatora Programów Interreg zgodnie z art. 24 ust. 9 ustawy wdrożeniowej, albo IZ powierza ich wykonanie IP, zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy wdrożeniowej lub KK, zgodnie z art. 12 ust. 2 ustawy wdrożeniowej. IP, zgodnie z art. 9 ust. 2 ustawy wdrożeniowej, może powierzyć wykonanie kontroli IW.

9) Zgodnie z art. 9 ust. 5 ustawy wdrożeniowej, IZ lub – za zgodą tej instytucji – IP lub IW lub KK mogą zlecać innym podmiotom usługi związane z kontrolą, z wyłączeniem usług polegających na prowadzeniu kontroli systemowych. Zlecenie usługi odbywa się na podstawie obowiązującego prawa, w szczególności z poszanowaniem zasad udzielania zamówień.

10) Instytucja zlecająca usługę prowadzenia kontroli innym podmiotom ponosi odpowiedzialność za jej należyte wykonanie.

11) W kontrolach mogą brać udział eksperci. Rola eksperta, zakres oraz tryb jego udziału w kontrolach określane są zgodnie z rozdziałem 17 ustawy wdrożeniowej.

12) IZ obowiązana jest przekazać IK informację o każdej kontroli ETO planowanej w ramach programu[3]. Informacja powinna zawierać temat i zakres kontroli, planowany termin i miejsce jej przeprowadzenia. Wstępne ustalenia z kontroli ETO IZ przekazuje do IK bez zbędnej zwłoki, chyba że otrzymała je za pośrednictwem IK. Przekazywanie informacji, o których mowa w tym punkcie dokonywana jest za pośrednictwem adresu mailowego: Komitet_Kontroli@mfipr.gov.pl.

13) IZ obowiązana jest do zapewnienia efektywnego systemu przeciwdziałania korupcji i zapobiegania nadużyciom finansowym w projektach współfinansowanych z funduszy unijnych. Mechanizmy składające się na ten

[3] W zakresie programów Interreg, te programy, w których IZ jest umiejscowiona w Polsce.

system powinny zostać opisane przez IZ w odrębnym dokumencie, o którym mowa w rozdziale 11 wytycznych[4].

14) Kontrole zapewniane przez IZ są realizowane z uwzględnieniem przepisów rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. Urz. UE L 119 z 04.05.2016, str. 1, z późn. zm.) oraz ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1781).

15) Weryfikacja kwalifikowalności podatku od towarów i usług polega na sprawdzeniu zgodności z warunkami wynikającymi z podrozdziału 3.5 Wytycznych dotyczących kwalifikowalności wydatków na lata 2021–2027[5].

16) W ramach kontroli projektów IZ lub inna, właściwa instytucja weryfikuje spełnianie wymagań określonych w zakresie równości szans i niedyskryminacji oraz zasady równości kobiet i mężczyzn, zgodnie z warunkami określonymi w podrozdziale 5.3 Wytycznych dotyczących realizacji zasad równościowych w funduszach unijnych na lata 2021–2027.

17) W celu ujednolicenia standardów prowadzenia kontroli, o których mowa w pkt 1 i 2, zaleca się przy definiowaniu szczegółowych warunków prowadzenia tych kontroli, stosowanie pomocniczo rozwiązań przyjętych w ustawie z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. z 2020 r. poz. 224)[6].

18) W sytuacji weryfikacji informacji o podmiotach i osobach aplikujących o środki z funduszy UE, weryfikacji informacji o podmiotach i osobach biorących udział w realizacji projektów oraz w procesie weryfikacji oświadczeń wymaganych przez IZ/IP/IW/KK/WS, instytucje korzystają z dostępnych narzędzi, w tym aplikacji SKANER.

---

[4] Nie dotyczy Koordynatora Programów Interreg.

[5] W przypadku programów Interreg sprawdzeniu podlega zgodność poniesionych wydatków ze szczegółowymi regułami określonymi w programowych zasadach kwalifikowalności.

[6] Z zachowaniem pierwszeństwa rozwiązań zawartych w ustawie wdrożeniowej i wytycznych.

19) Właściwa instytucja określa w umowie o dofinansowanie projektu termin, do którego kontrole tego projektu mogą być prowadzone. Termin ten uwzględnia m.in. trwałość w projekcie, termin w którym możliwe jest odzyskanie podatku od towarów i usług, który był kwalifikowalny w ramach projektu, zasady udzielania pomocy publicznej, dostępność dokumentów w związku z prowadzeniem kontroli krzyżowej oraz trwałość rezultatów wynikających z podpisanych umów.

20) Instytucja kontrolująca, o której mowa w art. 24 ust. 12 ustawy wdrożeniowej, może skierować wniosek do innej instytucji kontrolującej o przekazanie informacji o przeprowadzonych kontrolach konkretnego projektu oraz o przekazanie dokumentacji kontroli. Wymiana informacji może dotyczyć wszystkich kontroli, o których mowa w art. 24 ust.1 pkt 1 i 3 ustawy wdrożeniowej.

Rozdział 3. Aplikacja e-Kontrole

1) Użytkownik aplikacji e-Kontrole prowadzi kontrole w tej aplikacji w ramach:
   a) wynikającego z przyznanych uprawnień poziomu wdrażania,
   b) instytucji, do której jest przypisany w CST2021.
2) Użytkownik aplikacji e-Kontrole, w zależności od uprawnień, może prowadzić w aplikacji kontrole projektów dla których został złożony wniosek o dofinansowanie projektu[7].
3) Użytkownik aplikacji e-Kontrole w zależności od uprawnień prowadzi w aplikacji czynności, w tym:
   a) tworzy listy sprawdzające wzorcowe, wykorzystywane w kontroli projektów,
   b) inicjuje kontrolę projektu definiując m.in. jej typ, tryb i rodzaj,
   c) przydziela kontrole do przeprowadzenia przez osoby tworzące zespół kontrolujący,
   d) prowadzi kontrole projektu poprzez wypełnienie listy sprawdzającej i sporządzenie dokumentów pokontrolnych,

[7] W ramach programów Interreg stosuje się tylko dla projektów, które zostały zarejestrowane w CST2021.

e) monitoruje realizację zaleceń pokontrolnych (jeżeli dotyczy),

f) rejestruje informację o przeprowadzonych kontrolach zewnętrznych[8],

g) odczytuje informacje o kontrolach przeprowadzonych lub zarejestrowanych w tej aplikacji.

4) Tytuły poszczególnych obszarów tematycznych (nazywanych w aplikacji e-Kontrole blokami) w liście sprawdzającej określane są dla wszystkich programów łącznie i wprowadzane w aplikacji przez użytkownika z rolą Superadministratora.

5) Użytkownik z uprawnieniami Administratora, rejestruje w aplikacji e-Kontrole pytania do list sprawdzających, przypisując każde z nich do odpowiedniego bloku.

6) Użytkownik z uprawnieniami Administratora tworzy wzorcowe listy sprawdzające w aplikacji.

7) Użytkownik z uprawnieniami Superkontrolera w aplikacji e-Kontrole inicjuje kontrole projektów wraz z przydzieleniem zespołu kontrolującego.

8) Użytkownik z uprawnieniami Kontrolera prowadzi kontrole w aplikacji e-Kontrole.

9) Użytkownik z uprawnieniami Obserwatora odczytuje informacje o kontrolach przeprowadzonych lub zarejestrowanych w aplikacji e-Kontrole.

10) Po wypełnieniu listy sprawdzającej w aplikacji e-Kontrole sporządza się informację pokontrolną albo notatkę pokontrolną.

11) Notatka pokontrolna jest sporządzana, gdy dokument pokontrolny nie podlega procedurze kontradyktoryjnej, tzn. gdy nie jest on przekazywany podmiotowi kontrolowanemu. W przeciwnym wypadku sporządzana jest informacja pokontrolna.

12) Dokumenty pokontrolne, przygotowywane przez zespół kontrolujący w aplikacji e-Kontrole, są podpisywane poza aplikacją. Informacja pokontrolna doręczana jest podmiotowi kontrolowanemu poza aplikacją.

13) Instytucja kontrolująca rejestruje w aplikacji e-Kontrole zastrzeżenia do informacji pokontrolnej zgłoszone przez podmiot kontrolowany.

---

[8] Dotyczy kontroli projektów przeprowadzonych przez podmioty inne niż IZ/IP/IW/KK. Uprawnienie to jest niedostępne dla roli Obserwator.

14) IZ odpowiada za rejestrację w aplikacji e-Kontrole kontroli projektów przeprowadzonych przez podmioty zewnętrzne[9]. Zadanie dokonywania tej rejestracji może podlegać powierzaniu, o którym mowa w rozdziale 2 pkt 8.

Rozdział 4. Kontrola systemowa

1) IZ oraz IP są obowiązane do prowadzenia kontroli systemowych w sytuacji, gdy powierzają swoje zadania, określone w art. 72 rozporządzenia ogólnego, innym podmiotom. Celem kontroli systemowej jest uzyskanie pewności, że wszystkie powierzone funkcje są realizowane zgodnie z zawartą umową albo porozumieniem, a system zarządzania i kontroli programu funkcjonuje prawidłowo, skutecznie oraz zgodnie z obowiązującymi procedurami i przepisami.
2) Powierzanie zadań zgodnie z warunkami określonymi w rozdziale 2 pkt 8, dokonywane jest na podstawie stosownej umowy albo porozumienia, w których zawarte jest zobowiązanie IP, KK, WS lub IW do poddania się kontroli systemowej. Dodatkowo, IZ lub IP może zawrzeć w tej umowie albo porozumieniu szczegółowe zasady, na jakich kontrola systemowa będzie prowadzona.
3) Kontrola systemowa przeprowadzana przez IZ dotyczy zadań realizowanych przez IP, KK, WS. Kontrola systemowa przeprowadzana przez IP dotyczy weryfikacji zadań realizowanych przez IW. W ramach weryfikacji zadań instytucja kontrolująca może poddać kontroli próbę projektów. Szczegółowe warunki dokumentowania kontroli próby projektów w ramach prowadzonej kontroli systemowej określa IZ.
4) IZ może dodatkowo prowadzić kontrole systemowe w IW zarówno w trybie planowym, jak i w trybie doraźnym.
5) IZ, albo IP za zgodą IZ, w każdym roku obrachunkowym obejmują kontrolą systemową co najmniej 50% liczby instytucji, którym powierzyły realizację swoich zadań. Próba do kontroli systemowej powinna być wybrana w oparciu o analizę ryzyka[10].

[9] Z uwzględnieniem dodatkowo sytuacji, o której mowa w rozdziale 4 pkt 14.
[10] Każdą instytucję należy objąć kontrolą systemową co najmniej raz na 3 lata.

6) Kontrola systemowa prowadzona jest, co do zasady, w siedzibie instytucji kontrolowanej. Część czynności związanych z weryfikacją dokumentów może odbywać się w siedzibie instytucji kontrolującej[11]. W sytuacji szczególnie uzasadnionej, opisanej w RPK, IZ może zdecydować o przeprowadzeniu konkretnych kontroli systemowych w trybie zdalnym w całości lub częściowo.

7) Przedmiot kontroli systemowej stanowią zadania powierzone IP lub IW zgodnie z art. 9 ust. 1 lub 2 ustawy wdrożeniowej lub zadania powierzone WS zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy wdrożeniowej, lub zadania powierzone KK zgodnie z art. 12 ust. 2 ustawy wdrożeniowej. Instytucja kontrolująca może jednak dokonać wyboru próby procesów do kontroli systemowej w danym roku obrachunkowym, dla każdej instytucji kontrolowanej indywidualnie, na podstawie metodyki doboru procesów do kontroli systemowej.

8) Informacje o kontrolach systemowych stanowią obowiązkowy element RPK programu.

9) Realizacja kontroli systemowej składa się z następujących podstawowych etapów:

   a) zaplanowania czynności kontrolnych (m.in. zebranie dokumentów i informacji o zakresie obowiązków danej instytucji, powołanie zespołu kontrolującego i podpisanie deklaracji bezstronności przez jego członków, sporządzenie pisemnych, imiennych upoważnień do kontroli),

   b) przekazania zawiadomienia o kontroli instytucji kontrolowanej[12],

   c) przeprowadzenia czynności kontrolnych,

[11] W sytuacji rozszerzenia kontroli systemowej o kontrolę projektów w miejscu realizacji projektu lub siedzibie podmiotu kontrolowanego należy uwzględnić warunki ujęte w podrozdziale 5.2.

[12] Z zastrzeżeniem kontroli prowadzonej w trybie doraźnym.

d) sporządzenia informacji pokontrolnej wraz z ewentualnymi zaleceniami pokontrolnymi lub rekomendacjami i doręczenia jej podmiotowi kontrolowanemu[13],

e) rozpatrzenia zastrzeżeń wniesionych do informacji pokontrolnej (jeżeli dotyczy) wraz z ewentualnym sporządzeniem i doręczeniem ostatecznej informacji pokontrolnej, zgodnie z art. 27 ustawy wdrożeniowej;

f) monitorowania wdrożenia zaleceń pokontrolnych (jeżeli dotyczy).

10) Instytucja kontrolująca doręcza podmiotowi kontrolowanemu informację pokontrolną, zgodnie z ustawą o doręczeniach elektronicznych.

11) Termin na wniesienie zastrzeżeń do informacji pokontrolnej przez podmiot kontrolowany rozpoczyna bieg od dnia doręczenia tej informacji.

12) Informacja pokontrolna lub ostateczna informacja pokontrolna (w przypadku jej sporządzenia) jest przekazywana do wiadomości ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego wykonującego kontrole, o których mowa w art. 24 ust. 1 pkt 3 ustawy wdrożeniowej, o ile stwierdzono nieprawidłowości systemowe mające skutek finansowy.

13) IZ określa warunki, zgodnie z którymi odbywa się weryfikacja wdrożenia zaleceń pokontrolnych. Warunki te powinny uwzględniać możliwość wprowadzenia różnych sposobów postępowania w zależności od rodzaju wykrytych nieprawidłowości i uchybień w funkcjonowaniu kontrolowanej instytucji. Wyróżnia się dwa sposoby weryfikacji wdrożenia zaleceń pokontrolnych: weryfikację korespondencyjną na podstawie przekazanych przez instytucję kontrolowaną dokumentów oraz kontrolę sprawdzającą w siedzibie instytucji kontrolowanej.

14) Kontrole systemowe prowadzone są poza aplikacją e-Kontrole oraz co do zasady nie podlegają rejestracji w CST2021. W sytuacji dokonania ustaleń o charakterze finansowym, gdy w trakcie kontroli systemowej skontrolowano próbę projektów, o

---

[13] Co do zasady informację pokontrolną doręcza się do podpisu podmiotowi kontrolowanemu, jednak IZ może zdecydować o odstąpieniu od obowiązku podpisywania informacji pokontrolnej przez podmiot kontrolowany pod warunkiem udokumentowania ścieżki audytu dotyczącej doręczenia tej informacji.

której mowa w pkt 3, informacja o kontroli projektu, w którym dokonano tego ustalenia, podlega rejestracji w aplikacji e-Kontrole.

15) Szczegółowe warunki prowadzenia kontroli systemowej określa IZ, uwzględniając przepisy ustawy wdrożeniowej i wytycznych.

Rozdział 5. Weryfikacja wydatków

1) Weryfikacja wydatków polega na sprawdzeniu dostarczenia produktów i usług oraz wykonania robót budowlanych współfinansowanych w ramach projektów, faktycznego poniesienia wydatków oraz ich zgodności z programem oraz regułami unijnymi i krajowymi[14]. W przypadku programów Interreg sprawdzeniu podlega dodatkowo zgodność poniesionych wydatków ze szczegółowymi regułami określonymi w programie.
2) Weryfikacja wydatków rozliczanych metodą uproszczoną polega na zapewnieniu zgodności z wymogami wynikającymi z podrozdziału 3.10 Wytycznych dotyczących kwalifikowalności wydatków na lata 2021–2027[15].
3) Kontrola finansowania niepowiązanego z kosztami projektu dokonywana będzie stosownie do ustaleń ujętych w umowie o dofinansowanie projektu, o których mowa w podrozdziale 3.11 pkt 3 Wytycznych dotyczących kwalifikowalności wydatków na lata 2021–2027.
4) Weryfikacja kwalifikowalności kosztów pośrednich projektu dokonywana jest zgodnie z podrozdziałem 3.12 Wytycznych dotyczących kwalifikowalności wydatków na lata 2021–2027.
5) Instytucja kontrolująca, w celu potwierdzenia prawidłowości i kwalifikowalności poniesionych wydatków, w związku z podejrzeniem wystąpienia nadużycia finansowego lub złożenia przez beneficjenta niewystarczających wyjaśnień, może zwrócić się o złożenie wyjaśnień lub dokumentów do innych niż beneficjent podmiotów lub osób zaangażowanych w realizację projektu, w tym uczestników

[14] Reguły obowiązujące beneficjenta/odbiorcę pomocy, ujęte w powszechnie obowiązujących aktach prawa oraz m.in. w umowie o dofinansowanie projektu i właściwych wytycznych.

[15] W przypadku programów Interreg sprawdzeniu podlega zgodność poniesionych wydatków ze szczegółowymi regułami określonymi w programowych zasadach kwalifikowalności.

projektu, grantobiorców, ostatecznych odbiorców, wykonawców lub podwykonawców. Wyjaśnienia te mogą być złożone ustnie lub pisemnie na przykład: w formie oświadczenia, przedstawienia stanowiska, wypełnienia ankiety, udziału w wywiadzie.

6) Proces weryfikacji wydatków obejmuje:
   a) weryfikację wniosków o płatność beneficjenta,
   b) kontrolę w miejscu realizacji projektu lub w siedzibie podmiotu kontrolowanego,
   c) kontrolę krzyżową.
7) Szczegółowe warunki weryfikacji wydatków w ramach programu określa IZ.

Podrozdział 5.1. Weryfikacja wniosków o płatność beneficjenta

1) IZ sporządza pisemną analizę ryzyka na podstawie której określa, które wnioski o płatność beneficjenta podlegają:
   a) kompleksowej weryfikacji,
   b) częściowej weryfikacji,
   c) weryfikacji w zakresie minimalnym wyznaczonym przez CST2021 bez konieczności wypełniania i załączania listy sprawdzającej.
2) Celem weryfikacji wniosku o płatność beneficjenta jest potwierdzenie kwalifikowalności wydatków współfinansowanych ze środków unijnych, krajowych lub wkładu własnego, które zostały ujęte w tym wniosku. Instytucje weryfikujące wnioski o płatność są zobowiązane w szczególności do sprawdzenia czy:
   a) wniosek o płatność został prawidłowo wypełniony od strony formalnej,
   b) wydatki ujęte we wniosku o płatność, przedstawione do refundacji lub rozliczenia są wydatkami kwalifikowalnymi,
   c) uczestnicy projektu spełniają wymogi kwalifikowalności,
   d) wniosek o płatność jest poprawny od strony rachunkowej,
   e) zakres rzeczowy projektu jest realizowany zgodnie z umową o dofinansowanie projektu.

3) Weryfikacji, o których mowa w pkt 1 lit. a i b, podlegają wnioski o płatność beneficjenta wraz z załącznikami, w tym dokumentami poświadczającymi prawidłowe poniesienie wydatków ujętych w tym wniosku, z uwzględnieniem analizy ryzyka, o której mowa w pkt 1. Podczas weryfikacji korzysta się uzupełniająco z innych informacji posiadanych przez instytucję weryfikującą (np. z wyników kontroli innych instytucji).

4) W przypadku objęcia wniosku o płatność beneficjenta weryfikacją, o której mowa w pkt 1 lit. b, weryfikacja obejmuje co najmniej próbę dokumentów poświadczających prawidłowość wydatków ujętych we wniosku. W sytuacji weryfikacji próby dokumentów, IZ/IP/IW lub właściwy KK przygotowuje w formie pisemnej metodykę doboru próby dokumentów do kontroli wniosku o płatność, wraz z jej uzasadnieniem. Założenia dotyczące metodyki doboru dokumentów przy weryfikacji wniosku o płatność ujmowane są w RPK programu. Co najmniej raz w roku obrachunkowym założenia te podlegają przeglądowi, a metodyka ewentualnej aktualizacji – zgodnie z podziałem zadań przyjętym przez IZ.

5) W przypadku objęcia wniosku o płatność beneficjenta częściową weryfikacją, jej zakres wynika z analizy ryzyka, o której mowa w pkt 1.

6) Co do zasady, kontrola dokumentów przy weryfikacji wniosku o płatność beneficjenta prowadzona jest na podstawie elektronicznej wersji tych dokumentów, przekazywanej za pomocą systemu teleinformatycznego.

7) Weryfikacja wniosku o płatność beneficjenta, o której mowa w pkt 1 lit. a lub b, dokumentowana jest poprzez wypełnienie listy sprawdzającej.

8) Weryfikacja wniosku o płatność przeprowadzana jest z zachowaniem zasady „dwóch par oczu”, rozumianej w wersji minimalnej jako weryfikacja wniosku o płatność beneficjenta przez osobę do tego wskazaną i zatwierdzenie wyniku tej weryfikacji przez jej przełożonego lub inną upoważnioną do tego osobę.

9) Po zakończeniu procesu weryfikacji wniosku o płatność beneficjenta, o której mowa w pkt 1 lit. a lub b, prowadzonej w CST2021, lista sprawdzająca w postaci papierowej zeskanowanej albo w postaci elektronicznej jest załączana w CST2021.

10) W ramach IF, wnioski o płatność beneficjenta, weryfikowane są w oparciu o wydatki kwalifikowalne, o których mowa w art. 68 ust. 1 rozporządzenia ogólnego,

z uwzględnieniem warunków określonych dla wniosków o płatność dla instrumentów finansowych w art. 92 tego rozporządzenia.

Podrozdział 5.2. Kontrola w miejscu realizacji projektu lub w siedzibie podmiotu kontrolowanego[16]

1) Kontrola w miejscu realizacji projektu lub w siedzibie podmiotu kontrolowanego jest formą weryfikacji wydatków mającą na celu potwierdzenie w szczególności, że:
   a) współfinansowane towary i usługi zostały dostarczone,
   b) faktyczny stan realizacji projektu jest zgodny z umową o dofinansowanie projektu i odpowiada informacjom ujętym we wnioskach o płatność oraz w innych dokumentach przekazywanych do instytucji kontrolującej,
   c) wydatki zadeklarowane przez beneficjentów w związku z realizowanymi projektami zostały rzeczywiście poniesione i są zgodne z wymaganiami programu oraz z regułami unijnymi i krajowymi, o których mowa w rozdziale 5 pkt 1, z zastrzeżeniem rozdziału 5 pkt 2.
2) Kontrole w miejscu realizacji projektu lub w siedzibie podmiotu kontrolowanego mogą być prowadzone w formie wizyt monitoringowych, będących formą kontroli projektu. Celem wizyt monitoringowych może być m.in. wczesne identyfikowanie ewentualnych zagrożeń i nieprawidłowości, monitorowanie postępu w realizacji projektu, weryfikacja sposobu realizacji projektu w miejscu wykonywania zadań merytorycznych.
3) Weryfikacja projektu podczas wizyty monitoringowej może obejmować m.in.:
   a) sprawdzenie postępu w realizacji wykonanych prac oraz czy produkty zostały dostarczone, usługi wykonane i roboty zrealizowane,
   b) realizację obowiązków w zakresie informacji i promocji,

[16] Ilekroć w wytycznych mowa jest o kontroli w miejscu realizacji projektu lub w siedzibie podmiotu kontrolowanego, należy przez to rozumieć również możliwość kontroli w każdym miejscu związanym z realizacją projektu.

c) sprawdzenie faktycznej liczby uczestników w zadaniach merytorycznych objętych projektem.

4) Szczegółowe warunki prowadzenia wizyt monitoringowych określa IZ.

5) Kontrole, o których mowa w pkt 1 i 2, realizowane są na podstawie pisemnego, imiennego upoważnienia do przeprowadzenia kontroli.

6) Kontrole w miejscu realizacji projektu lub w siedzibie podmiotu kontrolowanego mogą być prowadzone na próbie. Metodykę doboru próby projektów do kontroli sporządza w formie pisemnej IZ lub instytucja, której IZ powierzy to zadanie. Przyjęta metodyka zapewnia odpowiednią wielkość próby oraz uwzględnia poziom ryzyka charakterystyczny dla różnych typów beneficjentów i projektów, w celu osiągnięcia wystarczającej pewności w zakresie zgodności z prawem i prawidłowości transakcji będących podstawą wydatków. Metodyka ta stanowi element RPK.

7) Metodyka doboru próby projektów do kontroli w miejscu realizacji projektu lub w siedzibie podmiotu kontrolowanego uwzględnia warunki dotyczące terminów, w jakich beneficjent ma obowiązek zapewnienia dostępu do dokumentów związanych z realizacją projektu, o których mowa w rozdziale 2 pkt 19.

8) Kontrola w miejscu realizacji projektu lub w siedzibie podmiotu kontrolowanego składa się z następujących podstawowych etapów:

   a) zaplanowania czynności kontrolnych (m.in. zapoznanie się z dokumentacją projektową, podpisanie deklaracji bezstronności przez członków zespołu kontrolującego, sporządzenie pisemnych i imiennych upoważnień do kontroli)[17];

   b) przekazania zawiadomienia o kontroli podmiotowi kontrolowanemu[18];

   c) przeprowadzenia czynności kontrolnych;

---

[17] Instytucja odpowiedzialna za przeprowadzenie kontroli powinna zapewnić w ramach struktury organizacyjnej możliwość wykonywania kontroli w zespołach co najmniej dwuosobowych.

[18] Z zastrzeżeniem kontroli prowadzonej w trybie doraźnym i wizyt monitoringowych.

d) sporządzenia informacji pokontrolnej wraz z ewentualnymi zaleceniami pokontrolnymi i doręczenia jej podmiotowi kontrolowanemu[19];

e) rozpatrzenia zastrzeżeń wniesionych do informacji pokontrolnej (jeżeli dotyczy) wraz z ewentualnym sporządzeniem i doręczeniem ostatecznej informacji pokontrolnej, zgodnie z art. 27 ustawy wdrożeniowej;

f) monitorowania wdrożenia zaleceń pokontrolnych (jeżeli dotyczy).

9) Instytucja kontrolująca doręcza podmiotowi kontrolowanemu informację pokontrolną wymagającą potwierdzenia odbioru , zgodnie z ustawą o doręczeniach elektronicznych[20].

10) Termin na wniesienie zastrzeżeń do informacji pokontrolnej przez podmiot kontrolowany rozpoczyna bieg od dnia doręczenia tej informacji.

11) Dokumentacja z kontroli projektu sporządzana jest w aplikacji e-Kontrole, w zakresie przewidzianym w instrukcji użytkownika aplikacji e-Kontrole.

12) W trakcie wykonywania czynności kontrolnych można przeprowadzić oględziny, zgodnie z wymogami art. 25 ust. 11 i 12 ustawy wdrożeniowej.

13) Przed przeprowadzeniem czynności oględzin, instytucja kontrolująca powinna dokonać analizy pod kątem konieczności skorzystania z pomocy właściwego miejscowo komendanta policji, zgodnie z art. 25 ust. 14 ustawy wdrożeniowej, aby przeprowadzić czynności kontrolne bez naruszenia obowiązującego prawa.

14) Z czynności kontrolnej polegającej na oględzinach oraz przyjęciu ustnych wyjaśnień lub oświadczeń sporządza się protokół, na zasadach wskazanych w

---

[19] Co do zasady, informację pokontrolną przekazuje się do podpisu podmiotowi kontrolowanemu, jednak IZ może zdecydować o odstąpieniu od obowiązku podpisywania informacji pokontrolnej przez podmiot kontrolowany pod warunkiem udokumentowania przez instytucję kontrolującą otrzymania przez ten podmiot (lub działający w jego imieniu) informacji pokontrolnej. Przepisy ustawy o doręczeniach elektronicznych oraz ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 2000), stosuje się odpowiednio.

[20] Pomocniczo, w przypadku braku regulacji w ustawie o doręczeniach elektronicznych, w procesie doręczania informacji pokontrolnej, należy wziąć pod uwagę przepisy rozdziału 8. Doręczenia ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego.

art. 25 ust. 12 ustawy wdrożeniowej. Z innej czynności kontrolnej, która ma istotne znaczenie dla ustaleń kontroli, sporządza się notatkę podpisaną przez osobę kontrolującą.

15) W sytuacji sporządzenia zaleceń pokontrolnych, sposób ich realizacji podlega monitorowaniu poprzez weryfikację korespondencyjną na podstawie przekazanych przez beneficjenta dokumentów lub poprzez czynności sprawdzające w miejscu realizacji projektu lub w siedzibie podmiotu kontrolowanego. Decyzję dotyczącą sposobu weryfikacji zaleceń pokontrolnych podejmuje instytucja kontrolująca, biorąc pod uwagę charakter tych zaleceń. Informacja z monitoringu zaleceń pokontrolnych uzupełniana jest w aplikacji e-Kontrole.

16) Czynności sprawdzające w miejscu realizacji projektu lub w siedzibie podmiotu kontrolowanego, prowadzone przez upoważnionych kontrolerów, nie wymagają sporządzenia informacji pokontrolnej[21].

17) IZ opracowuje szczegółowe warunki przeprowadzania kontroli projektu w miejscu jego realizacji lub w siedzibie podmiotu kontrolowanego oraz sposób postępowania w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości.

18) W sytuacji, gdy instytucja systemu wdrażania polityki spójności, wykonująca zadania w zakresie kontroli, jest jednocześnie beneficjentem weryfikowanego projektu, IZ – opracowując szczegółowe warunki prowadzenia kontroli w miejscu realizacji projektu lub w siedzibie podmiotu kontrolowanego – zapewnia rozdzielność funkcji, o której mowa w art. 74 ust. 3 rozporządzenia ogólnego.

19) Informacja pokontrolna wraz z zaleceniami, sporządzona w trakcie kontroli projektu innej niż kontrole realizowane zgodnie z art. 74 ust. 2 rozporządzenia ogólnego (tj. informacja sporządzona przez zewnętrzną instytucję kontrolującą, np. Komisję Europejską, instytucję audytową lub ETO), jest rejestrowana w aplikacji e-Kontrole, zgodnie z warunkami określonymi w rozdziale 3 pkt 14.

---

[21] Jeżeli informacja pokontrolna nie jest sporządzana, z przeprowadzonych czynności, należy sporządzić notatkę pokontrolną, która nie podlega procedurze kontradyktoryjnej i jest przekazywana podmiotowi kontrolowanemu do wiadomości.

Podrozdział 5.3. Kontrola krzyżowa[22]

1) Ze względu na cele kontroli krzyżowej wyróżnia się:

   a) kontrolę krzyżową programu, której celem jest wykrywanie i eliminowanie podwójnego finansowania wydatków w ramach jednego programu- prowadzoną przez IZ,

   b) kontrolę krzyżową horyzontalną, której celem jest wykrywanie i eliminowanie podwójnego finansowania wydatków w ramach różnych programów realizowanych w ramach Umowy Partnerstwa[23] - prowadzoną przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego,

   c) kontrolę krzyżową horyzontalną z projektami programów finansowanych w ramach Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego lub Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury – prowadzoną przez IZ,

   d) kontrolę krzyżową międzyokresową, której celem jest wykrywanie i eliminowanie podwójnego finansowania wydatków w ramach programów dwóch perspektyw finansowych - prowadzoną przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego,

   e) kontrolę krzyżową IF[24], prowadzoną przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego.

2) Kontrola krzyżowa programu oraz kontrola krzyżowa horyzontalna, o której mowa w pkt 1 lit. b, prowadzona jest poprzez weryfikację grup faktur skorelowanych w aplikacji Kontrole Krzyżowe.

---

[22] W ramach programów Interreg kontrola ta dotyczy wydatków ujętych we wnioskach o płatność zarejestrowanych w CST2021.

[23] Z wyłączeniem kontroli, o których mowa w lit. c.

[24] Celem kontroli krzyżowej IF jest wykrywanie i eliminowanie podwójnego finansowania wydatków w ramach wsparcia IF oraz pomiędzy wsparciem IF i wsparciem dotacyjnym.

3) IZ opracowuje pisemnie szczegółowe procedury prowadzenia kontroli krzyżowej programu, o której mowa w pkt 1 lit. a, kontroli krzyżowej horyzontalnej, o której mowa w pkt 1 lit. c, chyba że kontrole te w całości prowadzone są w aplikacji Kontrole Krzyżowe. Zdefiniowanie przez Komisję Europejską dodatkowych wymogów dotyczących zakresu prowadzenia kontroli krzyżowej wynikających z artykułu 63 ust. 9 rozporządzenia ogólnego skutkować będzie koniecznością opracowania przez IZ procedur dodatkowych, chyba, że kontrole te będą prowadzone przez właściwą komórkę obsługującą ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego.

4) Komórka organizacyjna obsługująca ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, właściwa w zakresie prowadzenia kontroli krzyżowej, opracowuje pisemnie szczegółowe procedury prowadzenia kontroli krzyżowej horyzontalnej, o której mowa w pkt 1 lit. b, kontroli krzyżowej międzyokresowej, o której mowa w pkt 1 lit. d, oraz kontroli krzyżowej IF, o której mowa w pkt 1 lit. e.

5) Kontrole krzyżowe IF prowadzone są na podstawie raportów przygotowanych przez komórkę organizacyjną obsługującą ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, o której mowa w pkt 4, we współpracy z IK.

6) Kontrole krzyżowe prowadzone poza aplikacją Kontrole Krzyżowe, mogą być prowadzone na próbie z uwzględnieniem analizy ryzyka i z uzupełnieniem próby o dobór losowy. Próba dobierana jest co najmniej raz w każdym kwartale spośród podmiotów, co do których stwierdzono możliwe występowanie ryzyka podwójnego finansowania wydatków. Minimalna wielkość próby obejmuje nie mniej niż 5% tak zdefiniowanej grupy ryzyka w każdym kwartale. Wynik kontroli jest rejestrowany w CST2021.

7) W ramach Interreg kontrole krzyżowe mogą być prowadzone łącznie dla wszystkich programów.

8) Dostęp do danych do prowadzenia kontroli krzyżowych horyzontalnych z projektami programu finansowanego w ramach Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego lub Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, dotyczących beneficjentów tych programów, zostanie zapewniony IZ na

podstawie porozumienia ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego z Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

9) W celu prowadzenia kontroli krzyżowych IF, o których mowa w pkt 1 lit. e, na wniosek komórki organizacyjnej obsługującej ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, właściwe IZ zapewniają dostęp do danych finansowo-księgowych w zakresie rozliczania umów IF zawieranych z ostatecznymi odbiorcami IF.

10) Kontrole krzyżowe realizowane poza aplikacją Kontrole Krzyżowe mogą podlegać zlecaniu.

11) Kontrole krzyżowe mogą być prowadzone dodatkowo przez właściwą instytucję po otrzymaniu wniosku zawierającego przesłanki świadczące o możliwości wystąpienia podwójnego finansowania wydatków.

12) W kontrolach krzyżowych horyzontalnych, z wyłączeniem kontroli krzyżowej horyzontalnej z projektami programu finansowanego w ramach Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego lub Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, kontrolach krzyżowych międzyokresowych oraz kontrolach krzyżowych IF:

   a) w sytuacji wystąpienia uzasadnionego podejrzenia, iż mogło dojść do podwójnego finansowania wydatków, podmiot prowadzący kontrolę zwraca się do właściwych IZ lub do instytucji systemu wdrażania, która podpisała umowę z kontrolowanym beneficjentem o przedłożenie do weryfikacji, w terminie nie dłuższym niż 20 dni roboczych od dnia otrzymania przedmiotowej prośby, poświadczonych za zgodność z oryginałem kopii wskazanych dowodów księgowych (chyba, że dokumenty te dostępne są w wersji elektronicznej w aplikacji Kontrole Krzyżowe, a ich wiarygodność nie budzi wątpliwości). W ramach kontroli krzyżowej podmiot kontrolujący może, w uzasadnionych przypadkach, wystąpić do IZ lub do instytucji systemu wdrażania, która podpisała umowę z kontrolowanym beneficjentem o przekazanie wyjaśnień w zakresie podejrzenia podwójnego finansowania wydatków lub podejrzenia innej nieprawidłowości, bez konieczności przedkładania do weryfikacji kopii dowodów księgowych,

b) w przypadku stwierdzenia podwójnego finansowania tego samego wydatku lub innej nieprawidłowości, instytucja kontrolująca zawiadamia niezwłocznie o tym fakcie IZ, które stosują procedury postępowania przewidziane w sytuacji stwierdzenia nieprawidłowości w realizacji projektu.

13) W sytuacji, gdy w trakcie kontroli krzyżowej prowadzonej przez instytucje kontrolujące program finansowany w ramach Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego lub Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury wystąpi uzasadnione podejrzenie, iż mogło dojść do próby podwójnego sfinansowania tego samego wydatku, instytucje systemu wdrażania, które podpisały umowę z kontrolowanym beneficjentem, przekazują w terminie 14 dni roboczych od dnia otrzymania wniosku od instytucji prowadzącej kontrolę krzyżową w ramach programu finansowanego w ramach Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego lub Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, poświadczone za zgodność z oryginałem lub za zgodność z odpisem, kopie wskazanych we wniosku faktur lub dokumentów o równoważnej wartości dowodowej albo wersje elektroniczne tych dokumentów (zgodnie z treścią wniosku), za wyjątkiem sytuacji, gdy kontrolerzy programów Funduszy Europejskich dla Rybactwa na lata 2021-2027 korzystają z aplikacji Kontrole Krzyżowe, a kopie te są dostępne.

Rozdział 6. Kontrola instrumentów finansowych

1) W ramach IF minimalny zakres kontroli IZ[25] obejmuje:

[25] Czynności IZ lub czynności powierzone do realizacji podmiotom wdrażającym instrumenty finansowe na podstawie umów o finansowaniu, o których mowa w art. 59 ust. 5 rozporządzenia ogólnego.

a) kontrole realizacji umowy o finansowaniu, o której mowa w art. 59 ust. 5 rozporządzenia ogólnego[26],

b) weryfikacje wydatków prowadzone przez podmioty wdrażające instrumenty finansowe,

c) kontrole dokumentów potwierdzające zachowanie ścieżki audytu,

d) kontrole w momencie zamknięcia programu.

2) Kontrole, o których mowa w pkt 1 lit. a, prowadzone są przez IZ, co do zasady, w siedzibie podmiotów, z którymi zawarła ona umowę o finansowaniu[27]. Zakres kontroli obejmuje prawidłowość realizacji tej umowy.

3) W sytuacji szczególnie uzasadnionej, kontrole o których mowa w pkt 2, mogą być prowadzone częściowo w trybie zdalnym.

4) Kontrole, o których mowa w pkt 2, obejmują każdy podmiot, z którym IZ zawarła umowę o finansowaniu. Częstotliwość prowadzenia tej kontroli określa IZ biorąc pod uwagę obowiązek zapewnienia prawidłowości wydatków ujmowanych w rocznym zestawieniu wydatków, o którym mowa w art. 98 rozporządzenia ogólnego.

5) W trakcie kontroli, o których mowa w pkt 2, weryfikacji może podlegać m.in.:

a) prawidłowość oceny i wyboru podmiotów wdrażających fundusz szczegółowy,

b) prawidłowość przekazywania środków do podmiotów wdrażających fundusz szczegółowy,

c) prawidłowość weryfikacji kwalifikowalności wydatków przez podmiot wdrażający instrument finansowy,

d) prawidłowość ponownego wykorzystania środków zwróconych,

---

[26] Nie dotyczy bezpośredniego wdrażania instrumentu finansowego na podstawie art. 59 ust. 1 rozporządzenia ogólnego.

[27] W przypadku umowy o finasowaniu, o której mowa w art. 59 ust. 5 lit. b rozporządzenia ogólnego, gdy IZ nie jest stroną umowy, kontrolę zapewnia IZ lub podmiot wdrażający instrument finansowy.

e) monitorowanie podmiotów wdrażających instrument finansowy w zakresie obowiązków dotyczących udzielania wsparcia ostatecznym odbiorcom,

f) prawidłowość realizacji obowiązków sprawozdawczych w zakresie działalności IF,

g) prawidłowość prowadzenia działań informacyjno-promocyjnych,

h) prawidłowość archiwizacji dokumentacji i zachowanie ścieżki audytu.

6) Kontrole, o których mowa w pkt 2, ujmowane są w RPK programu, gdzie dodatkowo, w sytuacji gdy kontrola ta jest prowadzona rzadziej niż raz w każdym roku obrachunkowym, IZ zawiera uzasadnienie zmniejszenia liczby tych kontroli.

7) Kontrola realizacji umowy o finansowaniu może podlegać zlecaniu, o którym mowa w rozdziale 2 pkt 9.

8) Minimalny zakres weryfikacji wydatków w ramach IF obejmuje:

a) zgodność projektów wybieranych do wsparcia z mającymi zastosowanie przepisami prawa unijnego i krajowego, z programem oraz z umową o finansowanie projektu,

b) kontrolę projektów przeprowadzoną na dokumentacji dostarczonej przez ostatecznego odbiorcę lub podmiot wdrażający IF, w celu sprawdzenia zgodności poniesionych wydatków z biznesplanem lub umową zawartą z podmiotem wdrażającym IF.

9) Kontrola dokumentów, potwierdzająca zachowanie ścieżki audytu ma na celu sprawdzenie kompletności i zgodności z przepisami prawa i procedurami dokumentacji dotyczącej prawidłowości ponoszonych wydatków. Kontrola ta prowadzona jest na poziomie każdego podmiotu zaangażowanego we wdrażanie IF w zakresie, w jakim jest on obowiązany do przechowywania dokumentów.

10) Kontrola w momencie zamknięcia programu obejmuje co najmniej:

a) weryfikację finansową wydatków kwalifikowalnych w zakresie ich zgodności z warunkami, o których mowa w art. 68 rozporządzenia ogólnego,

b) weryfikację kompletności i zgodności z właściwymi przepisami i procedurami dokumentów, składających się na ścieżkę audytu.

11) W sytuacji powierzenia przez IZ wdrożenia IF Europejskiemu Bankowi Inwestycyjnemu warunków ujętych w pkt 1 nie stosuje się.

12) W sytuacji konieczności doprecyzowania mechanizmów dotyczących przeprowadzania kontroli instrumentów finansowych oraz sposobu postępowania w przypadku wykrycia nieprawidłowości, odpowiedzialność za ich opracowanie ponosi IZ[28].

Rozdział 7. Kontrola na zakończenie realizacji projektu

1) Kontrola na zakończenie realizacji projektu obligatoryjnie przeprowadzana jest po złożeniu przez beneficjenta wniosku o płatność końcową, przed wypłaceniem środków na rzecz beneficjenta składającego ten wniosek albo przed potwierdzeniem prawidłowości wydatkowania środków przez beneficjenta w ramach projektu.

2) Kontrola na zakończenie realizacji projektu polega na potwierdzeniu na poziomie instytucji przeprowadzającej kontrolę, kompletności dokumentacji, w tym dokumentacji w wersji elektronicznej, dotyczącej wydatków ujętych we wnioskach o płatność beneficjenta, niezbędnej do zapewnienia właściwej ścieżki audytu. Kontrola ta nie jest ujmowana w RPK.

3) Przy dokumentowaniu wyników kontroli na zakończenie realizacji projektu, zgodnie z art. 24 ust. 10 ustawy wdrożeniowej, nie stosuje się art. 27 tej ustawy. Kontrola na zakończenie realizacji projektu jest prowadzona w aplikacji e-Kontrole i kończy się sporządzeniem notatki pokontrolnej.

4) W sytuacji gdy w terminie, o którym mowa w pkt 1, przeprowadza się kontrolę projektu w miejscu realizacji projektu lub w siedzibie podmiotu kontrolowanego wówczas zastosowanie znajdują wymogi, o których mowa w podrozdziale 5.2.

[28] Nie dotyczy procedur prowadzenia kontroli krzyżowej IF.

Rozdział 8. Kontrola trwałości

1) Kontroli trwałości podlega, projekt obejmujący inwestycje w infrastrukturę lub inwestycje produkcyjne w rozumieniu Wytycznych dotyczących kwalifikowalności wydatków na lata 2021–2027[29].
2) Kontrola trwałości jest prowadzona w okresie pięciu lat od daty dokonania płatności końcowej na rzecz beneficjenta. Okres ten może być skrócony do trzech lat w zakresie utrzymania inwestycji lub miejsc pracy, stworzonych przez MŚP zgodnie z art. 65 ust. 1 rozporządzenia ogólnego.
3) Kontrola trwałości służy sprawdzeniu, czy w odniesieniu do współfinansowanych projektów nie zaszła jedna z okoliczności, o których mowa w art. 65 rozporządzenia ogólnego.
4) Korekty finansowe związane z naruszeniem zasady trwałości w projekcie, powinny być proporcjonalne do okresu, w którym nie spełniono wymogów trwałości w projekcie.
5) Kontrola trwałości może być prowadzona w miejscu realizacji projektu lub w siedzibie podmiotu kontrolowanego na próbie. Kontrole te prowadzone są wówczas zgodnie z warunkami określonymi w podrozdziale 5.2, z zastrzeżeniem innego zakresu przedmiotowego, niż wynikający z podrozdziału 5.2 pkt 1.
6) Kontrola trwałości może być rozszerzona o kontrolę innych elementów podlegających weryfikacji po zakończeniu realizacji projektu, np.:
   a) występowania podwójnego finansowania, zwłaszcza w kontekście możliwości zmiany kwalifikowalności podatku od towarów i usług,
   b) zachowania celu projektu, definiowanego poprzez osiągnięcie i utrzymanie wskaźników rezultatu,
   c) poprawności przechowywania dokumentów,
   d) zachowania zasad informacji i promocji projektu,
   e) zachowania zasad udzielenia pomocy publicznej.

[29] W przypadku programów Interreg w rozumieniu programowych zasad kwalifikowalności.

Elementy podlegające weryfikacji po zakończeniu realizacji projektu mogą być sprawdzane w trakcie kontroli odrębnych.

7) Kontrole trwałości prowadzone są w aplikacji e-Kontrole.

8) Po zakończeniu okresu trwałości w projekcie, IZ (nie dotyczy Koordynatora Programów Interreg) zapewni prowadzenie kontroli mającej na celu weryfikację zgodności projektu z prawem unijnym i krajowym, stosownie do rozdziału 2 pkt 19.

Rozdział 9. Roczne plany kontroli

1) RPK sporządza IZ dla całego programu.

2) IP, IW oraz KK sporządzają RPK instytucji lub projektów, odnośnie do których mają obowiązek prowadzenia kontroli w związku z realizacją zadań powierzonych im zgodnie z art. 9 ust. 1 lub ust. 2 ustawy wdrożeniowej albo powierzonych im na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy wdrożeniowej. RPK IP lub KK akceptuje IZ. RPK IW akceptuje IP, o ile IZ nie zastrzeże tej kompetencji dla siebie. IZ może podjąć decyzję o odstąpieniu od opracowania odrębnych dokumentów przez poszczególne instytucje systemu realizacji. Akceptacja RPK tych instytucji przez IZ następuje wówczas poprzez przyjęcie dokumentu, o którym mowa w pkt 1.

3) RPK programu oraz ich aktualizacje przekazywane są niezwłocznie przez IZ do wiadomości IK za pośrednictwem adresu mailowego: plany_kontroli@mfipr.gov.pl oraz do wiadomości IA za pośrednictwem adresu mailowego: sekretariat.DAS@mf.gov.pl.

4) RPK programu przygotowywany jest na okres roku obrachunkowego. IZ, uwzględniając zapisy wytycznych, określa szczegółowo jakie elementy powinny zawierać RPK IP, IW lub KK oraz warunki, zgodnie z którymi plany te są sporządzane, przekazywane, weryfikowane i zatwierdzane[30].

[30] Z zastrzeżeniem przypadku, gdy IZ podejmie decyzję o opracowaniu wyłącznie jednego RPK dla całego programu – zgodnie z pkt 2 niniejszego rozdziału.

5) Minimalny zakres informacji oraz struktura RPK programu zostały określone w załączniku nr 1 do wytycznych.

Rozdział 10. Kontrole w trybie doraźnym

1) Właściwe instytucje mogą prowadzić kontrole w trybie doraźnym[31].
2) Kontrole w trybie doraźnym realizowane są w szczególności:
   a) w odniesieniu do kontroli systemowych, gdy instytucja delegująca uprawnienia do IP lub IW lub innych podmiotów lub powierzająca zadania WS lub KK ma uzasadnione podejrzenie wystąpienia nieprawidłowości systemowych w programie,
   b) w odniesieniu do weryfikacji wydatków w rozumieniu rozdziału 5, gdy IZ lub instytucja podpisująca umowę z beneficjentem[32]/KK/Koordynator Programów Interreg ma uzasadnione podejrzenie występowania nieprawidłowości w projekcie.
3) Przeprowadzenie doraźnej kontroli w miejscu realizacji projektu może być nakazane przez instytucję nadrzędną, przy czym IZ może zlecić na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej lub w postaci papierowej wykonanie kontroli doraźnej zarówno IP, jak i IW. Instytucja nakazująca przeprowadzenie kontroli doraźnej czyni to, dbając o zachowanie zasady bezstronności przez instytucję kontrolującą.
4) Narzędzie Arachne[33] może być wykorzystywane do analizy informacji, dostarczając przesłanek do wszczęcia kontroli w trybie doraźnym.

---

[31] Są to kontrole nieujęte w planie kontroli lub w harmonogramie.

[32] Dotyczy też ostatecznego odbiorcy IF.

[33] Narzędzie punktowej oceny ryzyka umożliwiające eksplorację danych, opracowane przez Komisję Europejską, aby zidentyfikować – na podstawie określonego zestawu wskaźników ryzyka – projekty, beneficjentów, umowy i wykonawców, którzy mogą być podatni na ryzyko nadużycia finansowego, konfliktu interesów lub nieprawidłowości.

5) Kontrole w trybie doraźnym, o których mowa w pkt 2 lit. a, mogą być prowadzone przez IZ w każdej z instytucji systemu wdrażania programu, za który IZ odpowiada. IP mogą prowadzić te kontrole w każdej IW, której powierzyły swoje zadania.

6) Kontrola w trybie doraźnym jest przeprowadzana z uwzględnieniem, w odpowiednim zakresie, warunków, o których mowa w wytycznych, w odniesieniu do kontroli systemowej albo weryfikacji wydatków. W przypadku kontroli w trybie doraźnym przekazanie zawiadomienia o kontroli nie jest obligatoryjne.

7) Kontrole projektów w trybie doraźnym prowadzone są w aplikacji e-Kontrole.

8) Kontrole w trybie doraźnym nie są ujmowane w RPK.

Rozdział 11. Środki zwalczania nadużyć finansowych

1) IZ ma obowiązek opracować dokument dotyczący zapobiegania i sposobu postępowania w sytuacjach wystąpienia korupcji i nadużyć finansowych, w tym konfliktu interesów w ramach programu[34].

2) Zakres minimalny dokumentu, o którym mowa w pkt 1, obejmuje:

   a) wykrywanie i identyfikację nadużyć finansowych przez instytucje systemu wdrażania programu,

   b) procedury antykorupcyjne stosowane w instytucjach systemu wdrażania programu, gwarantujące przejrzystość działań tych instytucji, w tym mechanizmy przeciwdziałania przypadkom konfliktu interesów zgodnie z wytycznymi Komisji Europejskiej dotyczącymi unikania konfliktu interesów i zarządzania takimi konfliktami na podstawie rozporządzenia finansowego (Dz. Urz. UE C 121 z 09.04.2021, str. 1),

---

[34] Konflikt interesów w rozumieniu art. 61 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) 2018/1046 z dnia 18 lipca 2018 r. w sprawie zasad finansowych mających zastosowanie do budżetu ogólnego Unii, zmieniające rozporządzenia (UE) nr 1296/2013, (UE) nr 1301/2013, (UE) nr 1303/2013, (UE) nr 1304/2013, (UE) nr 1309/2013, (UE) nr 1316/2013, (UE) nr 223/2014 i (UE) nr 283/2014 oraz decyzję nr 541/2014/UE, a także uchylające rozporządzenie (UE, Euratom) nr 966/2012 (Dz. Urz. UE L 193 z 30.07.2018, str. 1).

c) opis zasad postępowania z informacją o możliwych nadużyciach finansowych, pozyskaną ze źródeł zewnętrznych,

d) mechanizmy stosowane w programie w celu zapobiegania korupcji w zamówieniach,

e) opis działań o charakterze informacyjnym w zakresie zapobiegania nadużyciom i korupcji na poziomie IZ/IP/IW/beneficjent,

f) opis warunków oraz stosowanych mechanizmów ograniczających ryzyka w sytuacji ubiegania się o dofinansowanie w instytucji przez jej pracowników, członków ich rodzin oraz podmioty powiązane z nimi osobowo lub kapitałowo.

3) W sytuacji, gdy procedury lub mechanizmy opisane w dokumencie, o którym mowa w pkt 1, obejmują składanie stosownych oświadczeń należy opracować warunki ich weryfikacji. Weryfikacja ta powinna być prowadzona co najmniej na wybranej próbie dokumentów na podstawie analizy ryzyka oraz w odpowiedzi na sygnały ostrzegawcze.
4) Opracowując dokument, o którym mowa w pkt 1, IZ powinna wziąć pod uwagę w sposób szczególny zapewnienie jego zgodności z właściwymi wytycznymi Komisji Europejskiej.

Załącznik nr 1 - Minimalny zakres informacji oraz struktura rocznego planu kontroli

1. RPK składa się z następujących części:
   a) opis systemu kontroli programu:
      i) struktura instytucjonalna,
      ii) obowiązujące dokumenty,
      iii) założenia dotyczące kontroli,
   b) plan kontroli systemowych[35]:
      i) informacje na temat doboru próby i czynników ryzyka, w tym ewentualne uzasadnienie obniżenia wielkości próby instytucji do kontroli, o czym mowa w rozdziale 4 pkt 5,
      ii) harmonogram kontroli systemowych, w tym ewentualnie informacja o stosowaniu trybu zdalnego zgodnie z rozdziałem 4 pkt 6,
   c) warunki kontroli projektów:
      i) weryfikacje wniosków o płatność,
      ii) kontrole w miejscu realizacji projektu lub w siedzibie podmiotu kontrolowanego[36].
2. W sytuacji prowadzenia kontroli na próbie projektów lub na próbie dokumentów stosowna informacja dotycząca zastosowanej metodyki powinna być sporządzona zgodnie ze wzorem tabeli prezentującej główne założenia danej metodyki.

[35] Części tej nie sporządza się, gdy w ramach programu nie prowadzi się kontroli systemowych.

[36] W tym kontrole trwałości.

Populacja (krótki opis)		
Dobór próby	[TAK/NIE]	
Minimalna wielkość próby (%)		
Metoda doboru próby:		Udział w próbie (%)
• **na podstawie ryzyka**	[TAK/NIE]	
• **dobór losowy**	[TAK/NIE]	
• **ocena ekspercka**	[TAK/NIE]	
• **inny (jaki?)**	[TAK + OPIS / NIE]	

3. RPK zawiera plan kontroli umów o dofinansowaniu, o których mowa w rozdziale 6 pkt 2.
4. RPK może zawierać harmonogram kontroli projektów.
5. RPK zawiera analizę ryzyk, o której mowa w rozdziale 2 pkt 6. Poziom szczegółowości informacji w zakresie stosowanej analizy ryzyk określa IZ.
6. Szczegółowy zakres RPK opracowuje IZ.